

INSUBMISSIONS JUVENILS EL 1941

DESOBEINT QUAN NO S'ESTILAVA

Els malentesos van estar a punt de causar problemes a uns joves estudiants i a uns altres joves que feien el servei militar durant el primer franquisme.

ENRIC MIRAMBELL I BELLOC > TEXT

FOTOS: FONS PABLITO. INSPAI, CENTRE DE LA IMATGE. DIPUTACIÓ DE GIRONA.

El dia 12 de febrer de l'any 1941, a tres quarts de nou del matí, els nois del darrer curs del vell Institut del carrer de la Força s'anaven concentrant per iniciar la primera classe d'aquell dia. He dit els nois, ja que les noies anaven separades i fins i tot entraven en el centre per una altra porta. Era aquell un dia lectiu com qualsevol altre, i no hi havia cap raó per suspendre les classes. Però algú comentà que a l'última hora del vespre anterior havia vist una comitiva de cotxes oficials precedits de motoristes. Passaven per la carretera de Barcelona

a tota marxa en direcció a França, sense aturar-se en l'interior de la ciutat. Aquella corrua de luxosos i imponents automòbils i la presència dels motoristes que els precedien només podien correspondre a algun alt personatge, probablement el cap d'estat. Els comentaristes anaven afegint-hi detalls, amb fonament o sense. Els que es cre-

Aquella corrua de luxosos i imponents automòbils i la presència dels motoristes que els precedien només podien correspondre a algun alt personatge, probablement el cap d'estat

ien més assabentats afirmaven que es tractava del general Franco, que anava a entrevistar-se amb algun cap d'estat d'algun dels pocs països amb els quals hi havia bones relacions.

Efectivament, aquell 12 de febrer, Franco s'entrevistà amb Mussolini. Si realment havia passat per Girona a l'anada també era de tota lògica que hauria de passar a la tornada, i aquest segon pas podria ser aquell mateix matí. Això sí que no era coherent, ja que la reunió hauria de produir-se aquell matí, i potser fins i tot s'allargaria fins a la tarda, com així va ser. Però l'ambient ja estava mogut i no hi havia lògica que valgués. Espontàniament sorgí la proposta d'anar tots a la Gran Via i a la carretera de Barcelona per tal de presenciar el pas del Caudillo. Uns, no gaires, per *inquebrantable adhesi-*

>> *Desfilada militar
durant el festival d'artilleria
a Girona, l'any 1947.*

ón, molts per curiositat, ja que aquestes coses sempre criden l'atenció. Tots, perquè un dia de festa sempre s'accepta amb satisfacció, i més encara si ve per sorpresa, quan no s'hi comptava. I sense assabentar-ne el professorat, el curs en massa baixà la Força i es dirigí a la Gran Via. Però hi hagué un estudiant que no volgué faltar a classe i no seguí els seus companys. Quan tocaren les nou i sonà el timbre que anunciava l'inici de la primera classe, el professor a qui corresponia donar la del setè curs entrà a l'aula corresponent i hi trobà un sol alumne. Malgrat veure clarament que només hi havia aquell noi, passà llista completa per anar posant falta d'assistència a cadascun dels absents, i a continuació explicà la lliçó que tocava per a aquell dia. Advertí a l'únic assistent que comunicués als seus companys de curs que el proper dia aquella lliçó seria preguntada i exigida amb el major rigor.

Mentrestant, el gruix del curs, integrat per mig centenar de nois, entre la gresca que es pot suposar, en veure que ni a la Gran Via ni a la carretera de Barcelona no passava cap seguici de

cotxes oficials i que no es veia cap preparatiu ni cap servei de seguretat, en lloc de retornar a l'Institut es traslladà a la Devesa i hi passà el matí fent festa i xerinola.

El director de l'Institut va reaccionar com era natural. Si els nois no assistien a classe i tot quedava en l'interior del centre no s'hauria amoïnada. Però que hi hagués espectacle a l'exterior era preocupant, i li podia costar el càrrec. Hi hagué amenaces d'expedients i de suspensos, però com que no arribà cap queixa de les altures l'assumpte es diluï i quedà com un lleu record, sense més conseqüències.

Mentrestant, el gruix del curs, integrat per mig centenar de nois, en lloc de retornar a l'Institut es traslladà a la Devesa i hi passà el matí fent festa i xerinola

Campament militar al Montseny

Des de l'any 1943, als estius s'installava a Santa Fe del Montseny un campament militar en el qual els estudiants podien complir el servei obligatori, incorporats en les Milícies Universitàries. Entre els acampats hi havia una bona colla d'estudiants gironins. Cada any s'hi celebrava el solemne acte de la Jura de la Bandera, acte que presidia el capità general de Catalunya.

El coronel, que era el cap superior del campament, tenia un gran interès a quedar bé, però això no depenia només d'ell sinó del comportament de tot el col·lectiu que havia de demostrar haver rebut els ensenyaments preceptius i observat la disciplina que era de rigor. Era bastant normal que els coronels visquessin amb un acusat nerviosisme per la preocupació de perdre l'accés al generalat. No tots els coronels podien ascendir, ja que hi havia menys places de general que de coronel. El que no ascendia, en arribar a l'edat passava a la reserva, i es considerava un fracassat. Qualsevol descuit o la més petita errada podia truncar-los la carrera.

>> *El capità general José Montesinos Espartero, a les casernes d'infanteria de Girona, l'1 de gener de 1960.*

Concretament, l'estiu del 1944, quan es preparava l'esmentada solemnitat castrense, cada dia a una determinada hora els altaveus del campament feien arribar a tots els acampats l'ordre d'observar un absolut silenci per tal d'escoltar un parlament del coronel. Aquest exhortava als *caballeros aspirantes a oficial de complemento* a preparar amb tota cura els actes de la Jura. Deia, amb el major intent de convicció, que era qüestió de quedar bé davant del capità general, que aquell dia presidiria els actes. I fins i tot no s'estava de confessar que del comportament de tots els integrants del campament depenia la seva carrera professional. Per animar que el fessin quedar bé, prometé que si tot anava com ell desitjava hi hauria un permís de cap de setmana llarg. Fins i tot especificava com podrien fer el desplaçament als seus domicilis els de Barcelona, els de Girona, etc.

Arribat el dia previst se celebrà l'acte a la perfecció. El capità general felicità públicament el coronel, però els nois esperaven en va l'ordre per poder anar a casa un llarg cap de setmana. A mitja tarda encara ningú no en sabia res, però com que es recordaven de la promesa feta, els més decidits començaren a emprendre el camí de Sant Celoni, i a poc a poc tots anaren seguint. A aquella hora ja no hi havia cap mitjà de transport, però

els joves —acostumats a l'exercici físic i a les dures marxes, i animats per anar a casa— no trobaren gens feixuc aquell camí. Al vespre se celebrà en el campament una sessió de cine presidida pel coronel, acompanyat de tota l'oficialitat, però no hi havia cap dels nois acampats. Tots estaven passant la nit en un banc o en algun dels vagons de càrrega aparcats a l'estació de Sant Celoni, esperant la sortida dels trens més matiners en direcció a Barcelona o a Girona. La reacció del coronel va ser fulminant. El dia que s'esperava el retorn dels que ell considerava desertors els esperà a Sant Celoni. Quan anaven arribant cotxes particulars, taxis o autocars ocupats per joves uniformats, el coronel en persona els aturava i en feia baixar els ocupants, que hagueren de pujar caminant a Santa Fe. La pujada resultava força menys plena d'il·lusió i més àrdua que la baixada.

Al vespre se celebrà en el campament una sessió de cine presidida pel coronel, acompanyat de tota l'oficialitat, però no hi havia cap dels nois acampats

Els que tornaven de Girona, avisats del que passava a Sant Celoni, feren que l'autocar que els portava canviés de ruta i, per carreteres secundàries, aleshores en estat deplorable, els portés fins molt prop de Sant Marçal. I d'allí, caminant, arribaren al campament. Una dràstica ordre del dia anunciava durs càstigs, pèrdua de puntuació, supressió de permisos de cap de setmana... i que tots els diumenges i dies festius fins al final d'estiu serien considerats dia de treball. Algú féu arribar al Bisbat de Barcelona aquest darrer detall de supressió d'observar la festa. Era bisbe de Barcelona el Dr. Modrego, home de gran personalitat i fort caràcter. A més, ostentava el càrrec de vicari general castrense amb categoria de general de Divisió. Immediatament telefonà al coronel per recordar-li que les festes que l'Església considerava de precepte, amb abstenció de treballar, ell no les podia obviar. Jeràrquicament aquell bisbe estava per sobre del coronel, i aquest s'hagué de rendir. No es va conèixer la reacció de Capitania referent a la deserció d'aquella nit de la jura de la bandera, però sí que va arribar a coneixement de tots que aquell coronel no va ascendir mai a general.

Enric Mirambell i Belloc és el cronista de la ciutat de Girona.